

системної рівноваги // Мовознавство : науково-теоретичний журнал / Ін-т мовознавства ім.Потебні О.О.; Укр.мовно-інформ. фонд НАН України. – Київ, 2008. – № 2/3. – С. 148-158. 4. *Карпіловська Є.* Семантична стратифікація сучасного українського лексикону // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2009. – Вип. 39. – С. 19-25. 5. *Квеселевич Д.И.* Интеграция словосочетания в современном английском языке. / Д. И. Квеселевич. – К.: Вища школа, 1983. – 84с. 6. *Клименко Н.Ф.* Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові / Н.Ф. Клименко. – К.: Наукова думка, 1984. – 252с. 7. *Клименко Н.Ф.* Диференційні та інтеграційні процеси в лексиці та словотворенні сучасної української мови // Мовознавство : науково-теоретичний журнал / Ін-т мовознавства ім.Потебні О.О.; Укр.мовно-інформ. фонд НАН України. – Київ, 2008. – № 2/3. – С. 136–147. 8. *Клименко Н.Ф.* Термінування і детермінування в процесах інтелектуалізації сучасної української мови // *Studia linguistica* : збірник наукових праць / КНУТШ. – К.: "Київський університет", 2009. – Вип. 3. – С. 100–107. 9. *Мешков О.Д.* Семантические аспекты словосложения английского языка / О.Д. Мешков. – М.: Наука, 1986. – 209с. 10. *Царев П.В.* Продуктивное именное словообразование в современном английском языке / П.В. Царев. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1984. – 225с. 11. *Crawford R.* Healthism and the medicalization of everyday life. – *Int J Health Serv*, 1980 – Vol. 10(3). – P. 365-88.

Список джерел ілюстративного матеріалу

1. www.spamarketingtools.com;
2. www.spatrade.com;
3. www.articlesbase.com;
4. <http://spajournal.net>;
5. <http://spas.about.com>;
6. <http://www.salonprofit.net>;
7. <http://www.great-spa-vacations.com>;
7. <http://party.kaboose.com/spa-party.html>;
8. www.spaindex.com;
9. www.indianetzone.com;
10. www.aromaweb.com;
11. www.chisuk.org.uk.

Фісяк І.Є., асп.,

Східноєвропейський НУ імені Лесі Українки

ДИНАМІКА ВІДОБРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ НА ПОЗНАЧЕННЯ МІЖСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН

Стаття присвячена дослідженню фразеологічних одиниць німецької мови, які об'єднані спільним значенням "міжособистісні відносини". Зокрема, у статті розглядаються особливості семантичної структури ФО, визначальні риси їх приналежності до певного типу

міжособистісних відносин, специфіка відображення у ФО людських емоцій, а також аналізуються основні фактори утворення емотивного та семантичного компонентів фразеологічних одиниць.

Ключові слова: міжособистісні відносини, фразеологічна одиниця, емоція, почуття.

Статья посвящена исследованию фразеологических единиц немецкого языка, которые объединены общим значением "межличностные отношения". В частности, в статье рассматриваются особенности семантической структуры ФЕ, определяющие черты их принадлежности к определённым типам межличностных отношений, специфика отображения в ФЕ человеческих эмоций, а также анализируются главные факторы образования эмотивного и семантического компонентов фразеологических единиц.

Ключевые слова: межличностные отношения, фразеологическая единица, эмоция, чувство.

This article is devoted to the research of German phraseological units combined by the common meaning of interpersonal relations. The peculiarities of semantic structure of the phraseological units and their belonging to the definite types of interpersonal relations, specific of human emotions' reflection are considered in the article. The main factors of the creation of the emotive and semantic components of the phraseological units are analyzed.

Key words: interpersonal relations, phraseological unit, emotion, feeling.

Фразеологічні одиниці є багатством лексичного складу мови. Саме вони можуть робити висловлювання колоритно та емоційно забарвленим, наповненим прямим та прихованим змістом, контекстуально доречним. Предметом нашого дослідження є семантична група фразеологічних одиниць (далі ФО), які позначають міжособистісні відносини.

Міжособистісні відносини є поняттям доволі широким, що охоплює, залежно від виду класифікації, не одну групу людських взаємин, таких як: офіційні та неофіційні, ділові та особисті, раціональні та емоційні, субординаційні та паритетні. Крім того, міжособистісні відносини можуть бути як позитивними, так і негативними та мати різне емотивне забарвлення.

Міжособистісні відносини є вагомим чинником у формуванні культури особистості, світогляду, ментальності, певних життєвих

поглядів, відношення до оточуючого суспільства та обставин. Завдяки розвитку сформована особистість, або особистість, яка ще тільки формується, є складником суспільних відносин, а відтак – структурним елементом нації, народу. Оскільки людина є соціальною істотою, потреба у спілкуванні зростає з кожним роком її життя. Саме у взаємодії з іншими, подібними собі, людина черпає певні необхідні життєві знання, формує досвід, виконує різноманітні суспільні функції, досягає успіхів у навчанні, висот у кар'єрному рості. Крім того, будь-які особисті досягнення чи невдачі повинні бути оцінені та схвалені у колі близьких людей, або ж у колі тих, чия думка має важливе значення. Потреба у спілкуванні, взаємних переживаннях підштовхує людину до встановлення контактів з іншими, до створення дружніх чи сімейних відносин, які є результатом міжособистісної взаємодії. Звичайно, при цьому слід врахувати умови розвитку таких відносин, зокрема місце, час та наявність певних обставин.

До проблеми дослідження міжособистісних відносин у прикладному сенсі зверталися М. Обозов, В. М'ясищев, Я. Коломінський, Б. Ломов, В. Богословський, М. Березовін, Л. Виготський та інші.

В. М'ясищев розглядає міжособистісні відносини, як "цілісну систему індивідуальних, вибіркового, свідомих зв'язків особистості з різними сторонами об'єктивної дійсності". Відносини виникають в результаті міжособистісного спілкування [М'ясищев 1998, 80–95]. Міжособистісне спілкування теж може відбуватися на різних рівнях і за різних умов, тому слід згадати про типи міжособистісних відносин та їх учасників. Міжособистісні відносини класифікують також за напрямком: сюди відносять так звану вертикальну та горизонтальну взаємодію. У першому випадку відносини будуватимуться згідно з ієрархією, тобто спілкування з керівництвом, з підлеглими. Наступний вид передбачає взаємодію колег і тих людей, які знаходяться на одному соціальному рівні з ними.

Перш ніж визначити, якими бувають типи міжособистісних відносин, розглянемо фактори, які впливають на продуктивність. У взаємодії партнерів найбільш важливою основою для міжособистісних відносин є емоційна реакція на партнера, ступінь офіційності спілкування та особиста цінність контактів кожного із співрозмовників. Тому цікавими з погляду дослідження емотивного забарвлення є ФО міжособистісних відносин, які належать до групи

особистих. Умовно їх можна розділити на декілька типів: приятельські, дружні, інтимні, сімейні.

М. Обозов пропонує таку класифікацію міжособистісних стосунків: знайомства, приятельювання, товариські, дружні, інтимні, подружні, родинні, деструктивні. Вона спирається на кілька критеріїв: глибину стосунків, вибірковість щодо партнерів, функції стосунків [Обозов 1990].

Та оскільки ФО є здебільшого відбитком народної ментальності й фольклору, найцікавішими з дослідницького погляду є усе-таки ФО, що відображають відносини неформального типу, тобто дружні, сімейні, відносини між коханими. Вони показують не лише стан та характеристику відносин, а відображають динаміку їхнього розвитку/занепаду, стають не лише носієм інформації, а й інструментальним наповненням висловлювання.

В основі такого інструментального наповнення міжособистісних відносин лежить, зокрема, передача почуттів та емоцій. До спроби пояснити та класифікувати їх, або ж більше – передати їх мовними засобами – вдавалося безліч лінгвістів та психологів, а все ж суперечки щодо визначення цих обох понять існують і досі.

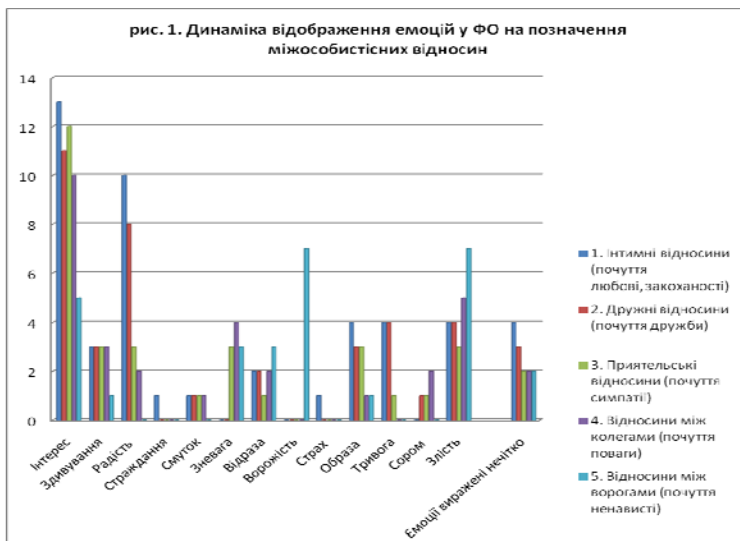
Ізард К. поспіє емоції, як "дещо, що переживається як почуття (feeling), яке мотивує, організовує та направляє сприйняття, мислення та дії [Ізард 1980, 27].

Кожен аспект цього визначення є надзвичайно важливим для розуміння природи емоцій. Емоція мотивує. Вона мобілізує енергію і ця енергія в деяких випадках сприймається суб'єктом як тенденція до виконання дії. Емоція керує мисленневою та фізичною активністю індивіда, спрямовує його в певне русло. Той, хто охоплений гнівом, не кинеється втікати, а той, хто наляканий, навряд чи зважиться на агресію. Емоція регулює або навіть фільтрує наше сприйняття [Ізард 1980, 27]. Залежно від виду, емоції можуть спонукати людину до різних дій та реакцій: сприймати світ через "рожеві окуляри", або ж навпаки: сприймати усе в чорному світлі, радіти самим звичайним речам, або ж не бачити радості в найкоштовнішому.

Емоція передбачає співпрацю психічного та тілесного. Розглядаючи окремі характеристики цього явища, Ізард виділяє такі риси, як: стійкість/змінність (емоційні стани можуть тривати від декількох секунд до декількох годин та мати різний ступінь інтенсивності) та вродженість/набуття. Визначальний фактор останньої риси є суперечливим питанням, оскільки факт існування генетичних механізмів фундаментальних відносин не означає, що в

емоційному житті людини є деякі компоненти, які нездатні модифікуватися. Навпаки, майже кожна людина, коли дорослішає, навчається керувати вродженою емоційністю, трансформувати її. Так, вроджений механізм проявлення гніву у тварин в природі передбачає оскал, як демонстрацію готовності кинутись на суперника та вкусити, але багато людей у гніві, як представники *homo sapiens*, навпаки, стискають зуби та піджимають губи, ніби намагаються пом'якшити чи замаскувати зовнішнє виявлення гніву. Така міміка, покликана приховати або замінити вроджені типи вираження емоцій, надзвичайно різноманітна у представників різних соціальних груп та культур. Соціокультурні типи та індивідуальний досвід не тільки допомагають людині здобути ті чи інші експресивні навички, але й визначають той взаємозв'язок, який встановлюється між збудником та заданою емоцією, а також детермінують умови поведінки, які цю емоцію супроводжують [Ekman, Friesen, Ellsworth, 1972, 31].

Проте, емоція як окреме явище, не є основою формування того чи іншого виду міжособистісних відносин. Інтимні, приятельські чи дружні відносини є явищем відносно стійким, тому можуть бути побудовані на фундаменті почуттів. І лише залежно від проявів цього почуття та розвитку міжособистісних відносин своє відображення знаходять власне емоції. Наявність емотивної семи у ФО робить висловлювання колоритним, стилістично наповненим та прагматичним.

Матеріалом нашого дослідження є близько 100 фразеологічних одиниць зі спільним значенням "міжособистісні відносини". Виділено п'ять, найбільш експресивних у своїх проявах типів міжособистісних відносин, в основу яких, головним чином, лягло одне із згаданих почуттів: інтимні відносини (почуття любові, закоханості), дружні відносини (почуття дружби), приятельські відносини (почуття симпатії), відносини між колегами (почуття поваги), відносини між ворогами (почуття ненависті). На рисунку 1 експліковано вираження певних емоцій у вербальному спілкуванні, а саме наявність цих емоцій у ФО на позначення заданих типів міжособистісних відносин.

Відомо, що почуття, як явище переважно статичне, у своїй демонстрації або сприйнятті набуває динаміки унаслідок наявності в ньому різного виду емоцій і знаходить своє вираження не лише в діях, а й вербально. Так, інтерес, як емоція, найекспресивніше слугує предметом вираження у ФО різних типів міжособистісних відносин, оскільки є джерелом-збудником, що спонукає осіб до взаємного діалогу. Крім цього ФО, що виражають інтерес, як емоцію, є часто нейтральними щодо своєї приналежності до тієї чи іншої групи міжособистісних відносин, тобто можуть бути присутніми у кожній із них: наприклад, ФО *jemandem die Würmer aus der Nase ziehen (müssen – "jemanden mühsam zum Reden bringen"* (витягувати когось на розмову) присутній для позначення усіх видів п'яти зазначених типів міжособистісних відносин, так само як і *kein Auge von jemandem/etwas lassen* (не спускати очей з кого-н./чого-н.), проте останній у різних групах може сприйматися по-різному, як в позитивному, так і в негативному сенсі. Винятком у цьому аспекті є ФО *ein Auge auf jemanden werfen* (кинути оком на когось), який є, на перший погляд, семантично дуже подібним до попереднього, але відрізняється за сферою виживання, оскільки служить для позначення флірту та доречний лише у сфері любовно-інтимних відносин.

Цікавим є той факт, що ФО на позначення типу любовних міжособистісних відносин є настільки колоритними у своєму емоційному вираженні, що знаходять місце для відображення кожної окремої емоції, навіть тієї, де ФО інших типів міжособистісних відносин зовсім не реалізуються. Під час вираження таких емоцій, як страждання і страх, жоден тип ФО міжособистісних відносин не виявив себе, на відміну від ФО на позначення типу любовних відносин (див. рис.1). Це зумовлюється тим, що деякі ФО одиниці

(залежно від особи, до якої висловлювання адресовано, та взаємності почуттів двох комунікантів) може виражати різні емоції, наприклад: *bis über beide Ohren verliebt sein* (бути закоханим по сам вуха) служить джерелом як радості, так і страждання чи страху.

Стандартною з погляду її приналежності до різних груп міжособистісних відносин є емоція здивування, де майже всі ФО дублюються у кожному з типів інтерперсональної взаємодії, наприклад: *Mund und Nase aufreißen* – "sehr erstaunt sein" (бути дуже здивованим).

Є, звичайно, емоції, домінантні лише у певних групах міжособистісних відносин. Так, радість відображається найчастіше у любовних відносинах (наприклад, *jemanden etwas ins Herz schließen* (здобути чийсь прихильність), а злість та ворожість – відповідно у відносинах між ворогами (наприклад, *kein gutes Haar an jemandem/etwas lassen* – "schärfstens kritisieren" (розкритикувати в пух і прах), *jemandem etwas an den Hals wünschen* – "jemanden verfluchten, verdammen" (проклинати когось). Цікавим є той факт, що ФО, які служать для вираження негативних емоцій та почуттів, рідко бувають полярними, тобто зображають дію, спрямовану від одного мовця до іншого, де один із них обов'язково повинен домінувати (наприклад, *jemandem eins auf die Nase geben* (дати комусь по носі), тоді, як полярність у позитивних емоціях є явищем значно популярнішим та слугує вираженням взаємності один до одного (наприклад, *Herz und Seele sein* (жити душа в душу).

Отже, слід підтвердити той факт, що майже кожна фразеологічна одиниця на позначення семантичної групи "міжособистісні відносини" формується на основі певного почуття та слугує для вираження тої чи іншої людської емоції. Найбільш поширеними у своєму вираженні у ФО емоціями є інтерес, радість, ворожість (лише для вираження відносин між ворогами) та злість. За попередніми дослідженнями дані емоції так само експресивно знаходять своє вираження не тільки вербально, але й невербально. Це ще раз підтверджує, що людські слова на емоційному рівні є відображенням їх дій.

1. Изард К. Эмоции человека: Пер. с англ. М.: Изд. Моск. ун-та, 1980. – 440 с. 2. Мясущев В.Н. Психология отношений. М. – Воронеж, 1998, 363 с. 3. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений. – К.: Лыбидь, 1990. – 192 с. 4. Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. 3., überarbeitete und aktualisierte Auflage / Hrsg. Von der

Dudenredaktion. – Mannheim; Zürich: Dudenverlag, 2008. – Bd. 11. – 959 S.
5. Ekman P., Friesen W. V., Ellsworth P. C. Emotion in the human face. –
New York, Pergamon Press, 1972. 6. Müller, Klaus. Lexikon der
Redensarten. – Bertelsmann Lexikon-Verlag, 1994.-781S. 7. Redensarten-
Index. // <http://www.redensarten-index.de/>

Фоменко О.С.

к.ф.н., доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БРЕНДИНГ
ЯК ПОВІДОМЛЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ КРАЇНИ
(на матеріалі роману Дж. Барнза *England, England*)**

"...nowadays we prefer the replica to the original."
Julian Barnes, *England, England*

У статті розглянуто мовні засоби дискурсивної конструкції і пародійної деконструкції "англійськості" в романі письменника-постмодерніста Джуліана Барнза "England, England": виявлено і проаналізовано лексичні одиниці, граматичні конструкції і стилістичні прийоми, за допомогою яких повідомляється англійська національна ідентичність.

Ключові слова: національна ідентичність, національний брендинг, "англійськість", культурний символ, бренд.

В статье рассмотрены языковые средства дискурсивной конструкции и пародийной деконструкции "английскости" в романе писателя-постмодерниста Джулиана Барнса "England, England": выявлены и проанализированы лексические единицы, грамматические конструкции и стилистические приемы, с помощью которых сообщается английская национальная идентичность.

Ключевые слова: национальная идентичность, национальный брендинг, "английскость", культурный символ, бренд.

The focus of research is the language used in discursive construction and parodic deconstruction of 'Englishness' in Julian Barnes' postmodernist novel "England, England". The article provides an analysis of lexical units, grammatical constructions and stylistic devices communicating English national identity in the novel.

Key words: national identity, nation branding, 'Englishness,' cultural symbol, brand.